

UPPSALA
UNIVERSITET

BESLUT

240514

Dnr UFV 2023/2269

Socialdepartementet

Box 256
751 05 Uppsala

Besöksadress

Dag Hammarskjölds väg 7

HandläggareFredrik Andersson
Utbildningsledare**Telefon**

018-471 1891

www.uu.se

fredrik.andersson@uu.se

Beredning med
Sakkunnig expert

Promemorian Ett förtydligt brottsförebyggande ansvar för socialnämnden

Beslut

Härmed beslutas

- att Uppsala universitet överlämnar expertgruppens yttrande som sitt svar på rubricerad remiss

Bakgrund

Uppsala universitet har anmodats lämna yttrande kring rubricerad promemoria.

Bifogat yttrande har utarbetats av en expertgrupp bestående av universitetslektor Eva Randell, Institutionen för socialt arbete och professor Olle Lundin, Juridiska institutionen.

Beslut i detta ärende har i rektors frånvaro fattats av undertecknad prorektor i närvaro av universitetsdirektör Caroline Sjöberg, efter föredragning av utbildningsledare Fredrik Andersson. Närvarande därutöver var akademiombudsman Per Abrahamsson och Uppsala studentkårs ordförande Anton Sánchez Sulejmani.

Coco Norén

Fredrik Andersson

UPPSALA
UNIVERSITET

YTTRANDE

240514

Dnr UFV 2023/2269

Socialdepartementet

Box 256
751 05 Uppsala

Besöksadress

Dag Hammarskjölds väg 7

HandläggareFredrik Andersson
Utbildningsledare**Telefon**

018 – 471 1891

www.uu.se

fredrik.andersson@uu.se

Promemorian Ett förtydligt brottsförebyggande ansvar för socialnämnden

Uppsala universitet har anmodats lämna yttrande kring rubricerad promemoria.

Sammanfattning

Promemorian föreslår två tillägg till socialtjänstlagen som ger socialnämnden ett tydligt uppdrag att förebygga kriminalitet, särskilt bland barn och unga.

Uppsala universitet anser att lagförslaget tillägg gällande det brottsförebyggande arbetet är motiverat. Däremot är universitetet kritiskt när det gäller implikationerna för det praktiska genomförandet och resurstilldelningen. Ett tungt ansvar läggs på socialnämnden att arbeta brottsförebyggande utan att andra samhällsaktörer nämns i tilläggen. Universitetet föreslår därför en annan formulering av lagförslaget som tydligare reflekterar behovet av samverkan mellan aktörer.

Universitetet önskar också en motivering till och en konsekvensanalys av varför nu gällande socialtjänstlags ramlagskonstruktion ändras till att bli ytterligare mer detaljreglerad.

Synpunkter på förslagen i promemorian

Förslaget gäller två tillägg i socialtjänstlagen (2001:453) att det dels ska införas en ny paragraf, 3 kap. 7 a § med föreslagen lydelse:

Socialnämnden ska arbeta för att förebygga och motverka kriminalitet.

Samt att 5 kap. 1 § ska ha följande lydelse:

Socialnämnden ska aktivt arbeta för att förebygga och motverka kriminalitet bland barn och unga.

Uppsala universitet instämmer i promemorians skrivning om att socialtjänsten är en viktig aktör när det gäller att ge stöd och skydd till barn som befinner sig i riskzonen för kriminalitet och att det behöver bedrivas ett aktivt förebyggande arbete med stöd och insatser för denna målgrupp. Universitetet delar uppfattningen om att motverka brottslighet bland barn och unga är en angelägen samhällsutmaning bland många andra samhällsutmaningar.

YTTRANDE

240514

Dnr UFV 2023/2269

Målsättningen att stärka det förebyggande och preventiva arbetet är positivt. Avsikten att stärka det brottspreventiva ansvaret bör kunna leda till ett mer effektivt socialt arbete under förutsättning att socialtjänstens personal har kompetens och resurser som möjliggör ett brottspreventivt arbete. Att i större utsträckning lägga det brottsförebyggande arbetet på socialtjänsten kan dock inte göras utan att flera andra samhällsaktörer, såsom skola och polis också involveras på ett systematiskt sätt.

Socialnämnden har redan i nuläget ett förebyggande ansvar vilket framkommer av 5 kap. 1 §, 3. Dess arbete har under en lång tid haft betoning på myndighetsutövning med utredning och åtgärder i fokus och det förebyggande arbetet har fått ge vika för detta, ofta som en följd av resursbrist. Socialnämnden har i princip ett omfattande ansvar för en rad olika aspekter när det gäller att verka för att barn och unga växer upp under trygga och goda förhållanden. Det gäller t ex att samarbeta med hemmen, samt att bedriva uppsökande verksamhet och annat förebyggande arbete för att förhindra att barn och unga far illa. Socialnämnden ska enligt 5 kap., 1 § till exempel aktivt arbeta för att förebygga och motverka missbruk av alkoholhaltiga drycker bland barn och unga; det gäller också andra berusningsmedel eller beroendeframkallande medel samt dopningsmedel. Socialtjänsten ska också förebygga missbruk av spel om pengar bland barn och unga.

Att arbeta brottsförebyggande förutsätter att socialnämndens personal har kompetens, väl beprövade metoder och resurser att genomdriva arbetet. Insatserna ska i möjligaste mån vara utvärderade och evidensbaserade för att ge effekt. Det finns samverkansmodeller när det gäller konkreta insatser i form av sociala insatsgrupper, föräldraskapsstöd och tidiga samordnade insatser. Dock finns inte dessa insatser i alla kommuner. Det finns ett antal föräldrastödsprogram som är preventiva och syftar till att stärka föräldraförmågan medan de andra samverkansformerna har fokus på insatser efter att brott begåtts. Det behöver bedrivas forskning och utvecklingsarbete för att hitta ytterligare fungerande metoder när det gäller att arbeta med brottsförebyggande insatser i samverkan med andra aktörer.

För att nå ut till barn och unga behöver socialtjänstens personal befinna sig på arenor där barn och unga vistas och socialarbetare behöver bedriva socialt fältarbete på skolor, fritidshem och i samhället i samverkan med andra aktörer. Mer resurser behöver därför avsättas för att möjliggöra uppsökande arbete och preventivt socialt fältarbete.

Preventivt arbete förutsätter samarbete med föräldrar och det bör av den orsaken finnas öppna familjestödmottagningar i varje kommun för att möjliggöra lättillgängligt familjestöd. Detta innebär att än mer resurser kan behöva tillföras socialtjänsten. I regeringens brottsförebyggande program *Tillsammans mot brott - prioriterade områden* betonas vikten av tidiga insatser för barn och unga som riskerar att hamna i kriminalitet och

YTTRANDE

240514

Dnr UFV 2023/2269

insatser som syftar till att minska återfall i brott. Föräldrar eller andra vårdnadshavare har ett viktigt ansvar i att ge barn en trygg start i livet och en god fostran. Ett tidigt och brett generellt föräldrastöd kan förebygga framtida problem hos barnet, och forskning visar att tidiga insatser under barnets första fem levnadsår har också bäst effekt på lång sikt.

Lagstiftaren har dock underskattat komplexiteten i det brottsförebyggande arbetet och socialtjänstens resursbrist när det gäller att bedriva ett preventivt och förebyggande arbete i allmänhet samt socialarbetarnas kompetensbrist när det gäller det brottsförebyggande arbetet i synnerhet. Socialtjänsten har god kompetens när det gäller att skydda och att ge stöd men det finns ännu begränsat med forskning som specifikt visar hur man arbetar brottsförebyggande. Det krävs således mer praktisknära forskning för att hitta effektiva metoder samt utrymme för att sprida dem till den praktiska verksamheten.

Brottsförebyggande arbete behöver således bedrivas tillsammans med polisen, skolan, föräldrar och frivilligverksamheter och det är en gemensam statlig och kommunal angelägenhet.

Universitetet anser mot denna bakgrund att det är olyckligt att socialtjänstens samverkan med andra aktörer inte finns inskrivet i de förslagna lydelseerna i paragraferna 3 kap. 7 a § och 5 kap. 1 § socialtjänstlagen och föreslår därför att 5 kap. 1 § ges följande alternativa lydelse:

Socialnämnden ska i samverkan med andra aktörer aktivt arbeta för att förebygga och motverka kriminalitet bland barn och unga.

Avslutningsvis vill universitetet påpeka att socialtjänstlagen sedan dess ikraftträdande 1982 har utvecklats från en ramlag som anger uppsatta mål till en alltmer detaljreglerad lag. En ökad detaljstyrning minskar kommunernas handlingsutrymme och möjlighet till anpassningar till lokala förutsättningar. Den nu gällande socialtjänstlagens ramlagskonstruktion överges mer och mer till förmån för ökad detaljreglering. Konsekvenserna av denna utveckling bör beaktas i det fortsatta lagstiftningsarbetet på området.